

KIT FÖR PEDAGOGER
Tidslinjen

FOTO: BERND JANUSCH

TAIKON

KONSTEN OCH KAMPEN

Hälsinglands
Museum

Förklaring

I detta dokument finns handouts för att genomföra övningen ”Tidslinjen” (Handledning för pedagoger, s. 11).

- Sidor med blå markering är underlag för pedagoger.
- Sidor med röd markering delas ut till elever/deltagare

Tidslinjen

Syfte: Visa att historia är något vi har gemensamt

Material: Olika händelser på papper utan årtal samt tidslinjen i utställningen

Antal: Enskilt, par och alla

DEL 1: Dela ut tre olika händelser på papperslappar till varje par. Be dem reflektera över: Vad är det för händelse? Vad berättar händelsen om romers situation? Vad berättar händelsen om samhället då? Gissa vilket år händelserna inträffade. Är detta svårt så gissa – be varje par lägga händelserna i den ordning som de tror att händelserna inträffat. Titta på tidslinjen och se hur era gissningar hänger ihop med verkligheten.

Reflektera tillsammans. Är det något som ni blev förvånade över när ni jämförde era gissningar med verkligheten? Vilken typ av händelser finns med på tidslinjen? Varför har utställningsmakarna valt ut just dessa händelser tror ni? Vet ni någon annan händelse – exempelvis från din familjs historia eller platsen där ni bor – som inte finns med på tidslinjen?

DEL 2: Skapa er egen tidslinje i gruppen med viktiga händelser ur era liv. Fundera först enskilt och kom på tre händelser per person. Skriv in dem på en gemensam tidslinje för gruppen. Vilken typ av händelser har ni valt? Varför? När börjar respektive slutar tidslinjen?

Tidslinjen i sin helhet, 1 (2)

Används av pedagog

1914 Sveriges regering lagstiftar om förbud mot romsk invandring.

1926 Rosa Sofia Ingeborg Taikon föds den 30 juli i Tibro, Skaraborg.

1932 Lillasyster Katarina föds i Örebro.

1933 Rosas mamma Agda Karlsson dör i lungtuberkulos på Serafimerlasarettet, Kungsholmen.

1933 Farbror Johan Milosh Dimitri Taikon skriver till skolöverstyrelsen och ber om skolgång för romska barn. Avslag.

1934 Pappa Johan Istvan får ett längre uppdrag för regementet i Östersund. Rosa får gå i skola några månader.

1934 Rosa börjar spela trummor i sin pappas orkester på dansbanor över hela landet.

1936 Pappa Johan gifter om sig.

1939 Katarina får återvända hem efter två år hos fosterfamilj och på barnhem.

1939 Johan saknar medborgarskap och får därför inga ransoneringskort. Vid samma tid brinner familjens tivol.

1940 För första gången tvingas Johan söka stöd från fattigvården.

1941 Rosa blir bortgift, 15 år gammal.

Äktenskapet upplöses efter en tid.

1943 På uppdrag av Socialstyrelsen utför polisen en rasbiologiskt motiverad kartläggning av romer, och dyker oanmälda upp i romska hem i hela landet.

1944 Rosa, 18 år, får arbete som hembiträde i Stureby och därefter i en garnbutik.

1945 Pappa Johans begäran om medborgarskap avslås för sista gången.

1947 Johan dör under en arbetsresa i Värmland.

1948 Rosa gifter sig med sjömannen Allan Widegren.

1949 Medverkar i Arne Sucksdorffs film "Uppbrott". Katarina spelar huvudrollen.

1949 Utnämns till årets "Tusensköna" på Nalen i Stockholm.

1949 Spelar den romska flickan Käti i filmen "Smeder på luffen". 1952 Skilsmässa från Widegren.

1954 Sveriges gränser öppnas för romer.

1954 I en statlig utredning utförs nya inventeringar av romer. Utredningen erkänner romers medborgarskap samt behovet av bostad och skolgång.

1957-59 Rosa går två år på Birkagårdens folkhögskola tillsammans med Katarina.

Ca 1950 Rosa tillverkar sina första halsband, av färgade bönor.

1961 Börjar på Konstfackskolan i Stockholm.

1962 Storebror Paul dör efter en misshandel.

1963 Katarinas bok "Zigenerska" kommer ut.

1964 Rosa blir styrelseledamot i Zigenarsamfundet, där romer och icke-romer tillsammans verkar för medborgerliga rättigheter.

1964 Katarina presenteras för Dr. Martin Luther King Jr vid hans besök i Stockholm. King slås av likheten mellan deras strävanden.

1965 Svenska romer deltar för första gången i Stockholms 1 majtåg under egna paroller.

1966 Rosas första separatutställning öppnar på Bollmora bibliotek i Stockholm.

1966 Firma Rosa Taikon bildas.

1967 Examen från Konstfackskolan.

1967 Rosa gifter sig med den österrikiske arkitekten Bernd Janusch.

1967 Russeltribunalen, en internationell granskning av USAs krigsföring i Vietnam, arrangeras i Stockholm. Rosa och konstnären Gunilla Palmstierna-Weiss säljer konst till stöd för tribunalen.

1968 47 franska romer anländer till Sverige och blir de första romska flyktingarna som söker asyl av politiska istället för humanitära skäl.

1969 De 47 franska romerna utvisas den 10 oktober.

1969 Den 15 oktober tillträder Olof Palme som statsminister.

Tidslinjen i sin helhet 2 (2)

Används av pedagog

- 1969 Den 23 oktober öppnar utställningen "Zigenskt smycketradition – Rosa Taikon" på Nationalmuseum i Stockholm.
- 1969 Den första av Katarinas självbiografiska barnböcker om Katitzi kommer ut.
- 1973 Rosa köper byskolan i Flor, Ytterhogdal, och flyttar dit tillsammans med Bernd.
- 1981 Utställningen "Smyckekonst Corpus Silver" öppnar på Röhsska museet i Göteborg.
- 1982 Katarina drabbas av hjärtstillestånd och återfår aldrig medvetandet.
- 1984 Rosa sommarpratar i Sveriges Radio och medverkar i SVT:s program "Här är ditt liv".
- 1985 Representerar Sverige vid "Première Mondiale d'Art Tzigane" i Paris, den första världsutställningen av romsk konst.
- 1987 Separerar från Bernd Janusch.
- 1989 FN erkänner att folkmordet på romer under Förintelsen var etniskt motiverat.
- 1995 Katarina avlider.
- 1998 Silver för 240 000 kronor stjäls vid en vernissage. Rosa inleder ett ofattbart arbete och smider nya smycken på bara några månader.
- 2000 Sverige ratificerar Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter dit romer räknas tillsammans med samer, sverigefinnar, judar och tornedalingar.
- 2010 Rosa tilldelas regeringens medalj Illis quorum meruere labores för sitt konstnärskap.
- 2010 Delegationen för romska frågor lägger fram en strategi för romers rättigheter. Bland annat föreslås en sanningskommission och kollektiv kompensation för statens diskriminering.
- 2011 Den sista separatutställningen "Smycken av Rosa Taikon" invigs av kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth på Nordiska museet.
- 2012 Regeringen antar strategin för romsk inkludering: "Den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom".
- 2013 Rosa tilldelas Olof Palmepriset.
- 2013 Rosa blir en av de sakkunniga för regeringens vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet.
- 2013 Dagens Nyheter avslöjar att Skånepolisens i hemlighet registrerar romer. Det etniskt motiverade registret omfattar 4741 personer.
- 2014 Rosa är en av många som upprepar krav på en sanningskommission. Regeringen tillsätter Kommissionen mot antiziganism som ska "kraftsamla i arbetet".
- 2014 Rosa promoveras till hedersdoktor vid Södertörns högskola, för sitt engagemang för romskt kulturarv och mänskliga rättigheter.
- 2015 Filmen "Taikon" av Lawen Mohtadi och Gellert Tamas går upp på biograferna.
- 2017 Rosa Taikon avlider den 1 juni.
- 2017 Rosas ateljé doneras av hennes efterlevande till Hälsinglands museum och föremålen blir en del av museisamlingarna.
- 2021 Utställningen "Rosa Taikon - Konsten och kampen" blir den första permanenta utställningen om konsthantverk med koppling till romsk kultur i Sverige.
- 2032 Regeringens strategi för romsk inkludering från 2012 ska vara genomförd.

Rosa Sofia
Ingeborg Taikon
föds
den 30 juli
i Tibro, Skaraborg.

Rosas mamma
Agda Karlsson dör.

Rosas farbror
Johan Milosh Dimitri
Taikon skriver till
skolöverstyrelsen och
ber om skolgång för
romska barn.

Avslag.

Rosa får gå i
skola några
månader.

Hon lär sig att
läsa litegrann.

Rosa blir
trummmis i sin
pappas
orkester, som
spelar på
dansbanor över
hela landet.

Rosas pappa
saknar
medborgarskap
och får därför inga
ransoneringskort
för att köpa mat.

Rosa blir bortgift,
15 år gammal.

Äktenskapet
upplöses efter en
tid.

På uppdrag av
Socialstyrelsen
utför polisen en
rasbiologiskt
motiverad
kartläggning av
romer.

Poliser dyker
oanmälda upp i
romska hem i hela
landet.

Rosa, 18 år, får
arbete som
hembiträde och
därefter i en
garnbutik.

Medverkar i Arne
Sucksdorffs film
"Uppbrott".

Katarina spelar
huvudrollen.

På juldagen samma år är filmen förfilm till premiären av
Ingmar Bergsmans film "Törst".

Rosa spelar den
romska flickan Käti
i filmen "Smeder på
luffen".

Sveriges
gränser
öppnas för
romer.

Rosa går två år på
Birkagårdens
folkhögskola
tillsammans med
Katarina.

Rosa tillverkar sina
första halsband av
färgade bönor.

Rosa börjar på
Konstfackskolan i
Stockholm.

Katarina Taikons bok "Zigenerska" kommer ut.

Boken är den första skildringen av romskt liv och kultur som ges ut i Sverige, som skrivits av en romsk författare.

Rosa blir styrelseledamot i Zigenarsamfundet.

I samfundet verkar romer och icke-romer tillsammans
för medborgerliga rättigheter.

Katarina Taikon
presenteras för
Dr. Martin Luther King Jr
vid hans besök i
Stockholm.

King slås av likheten
mellan deras strävanden.

Martin Luther King (1929-1968) var en amerikansk baptistpräst och ledargestalt för svarta amerikaners kamp för lika medborgerliga rättigheter i USA i mitten av 1900-talet. Han tilldelades Nobels fredspris 1964.

Svenska romer
deltar för första
gången i
Stockholms 1
majtåg under egna
paroller.

Rosas första
separatutställning
öppnar på Bollmora
bibliotek i
Stockholm.

Rosa tar examen
från
Konstfackskolan.

47 franska romer
anländer till Sverige
och blir de första
romska flyktingarna
som söker asyl av
politiska istället för
humanitära skäl.

De 47 franska
romerna utvisas
den 10 oktober.

Olof Palme
tillträder som
statsminister
den 15 oktober.

Utställningen
"Zigensks
smycketradition –
Rosa Taikon" öppnar
den 23 oktober på
Nationalmuseum i
Stockholm.

Den första av
Katarina Taikons
självbiografiska
barnböcker om
Katitzi kommer ut.

Rosa köper
byskolan i Flor,
Ytterhogdal, och
flyttar dit
tillsammans med
Bernd.

Rosa Taikon
representerar Sverige
vid "Première
Mondiale d'Art
Tzigane" i Paris, den
första
världsutställningen av
romsk konst.

FN erkänner att
folkmordet på romer
under Förintelsen var
etniskt motiverat.

Mellan 200 000 och en halv miljoner romer
mördades under Förintelsen. Det var ungefär en
fjärdedel av Europas romska befolkning.

Sverige ratificerar
Europarådets
ramkonvention om
skydd för nationella
minoriteter dit romer
räknas tillsammans
med sverigefinnar,
judar, tornedalingar
och samer.

Delegationen för romska
frågor lägger fram en
strategi för romers
rättigheter.

Bland annat föreslås en
sanningskommission
och kollektiv
kompensation för
statens diskriminering.

Rosas sista
separatutställning
"Smycken av Rosa
Taikon" invigs av
kulturminister Lena
Adelsohn Liljeroth på
Nordiska museet.

Regeringen antar
strategin för romsk
inkludering:

"Den rom som fyller
20 år 2032 ska ha
likvärdiga möjligheter
i livet som den som är
icke-rom".

Dagens Nyheter avslöjar
att Skånepolisen i
hemlighet registrerar
romer.

Det etniskt motiverade registret omfattar 4741 personer,
barn och vuxna.

Rosa Taikon blir en av de
sakkunniga för
regeringens vitbok om
övergrepp och
kränkningar av romer
under 1900-talet.

Rosa promoveras till
hedersdoktor vid
Södertörns högskola,
för sitt engagemang
för romskt kulturarv
och mänskliga
rättigheter.

Rosa Taikon
avlider
den 1 juni.

Rosas ateljé doneras av hennes efterlevande till Hälsinglands museum och föremålen blir en del av museisamlingarna.

Regeringens strategi
för romsk inkludering
från 2012 ska vara
genomförd.